

дійсності, на адвокатський запит, запит КДКА, її палати або члена відповідно до Закону тягне адміністративну відповідальність, передбачену ст. 2123 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Попко А.Р.

*студентка 2-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ У ОСОБИСТОСТІ АДВОКАТА

Специфіка діяльності адвоката разом з позитивним впливом, що підвищує професіоналізм, містить в собі елементи негативної дії на особу, яка за відсутності у захисника достатнього рівня етичної і психологічної стійкості часто веде до професійної деформації у особистості адвоката.

У наш час, дослідження питань щодо професійної деформації адвокатів є надзвичайно актуальною проблематикою, вирішення якої становить вагомий інтерес як у теоретичному, так і в практичному значенні. На професійну деформацію адвокатів впливають як професійно значимі якості, що виробляються в процесі багаторічного виконання службових обов'язків, так і ті якості, що навпаки, негативно впливають на діяльність адвоката. Тож, зазначений феномен являє собою складну соціально-правову та психічну проблему, що вимагає негайного вирішення.

Отож, професійна деформація адвоката - це процес, який детермінується сукупністю мікро- і макросоціальних і суб'єктивних (внутрішніх) чинників, які поступово приводять до зміни якостей особи (стереотипів сприйняття, ціннісної орієнтації, характеру, способів спілкування і поведінки), які з'являються під впливом виконання професійної ролі адвоката.

Є всі підстави припущення, що багаторічне виконання професійної діяльності, більшість із аспектів якої пов'язані з негативними емоціями, перенапругою, відповідальністю перед клієнтом, і може привести до професійних деформацій, що може виражатися у формальному, суто функціональному відношенні до людей, і є основою виникнення психологічних бар'єрів. Як це не парадоксально на перший погляд може звучати, але саме в такому випадку й настає негативний «зворотний ефект»: особистий життєвий досвід адвоката, що становить його професійне багатство й опору, стає бар'єром для сприйняття нового. Людина заздалегідь упевнена, що їй нічого нового не повідомлять, а стереотиповану повсякденну роботу за певними шаблонами (написання заяв, клопотань та ін.) вона і так досконально знає, тому що за довгі роки багаторазово «набила руку». Тому інформація в повному спектрі нової проблеми клієнта може таким адвокатом і не сприйматися.

Для зняття таких бар'єрів у системі навчання дають спеціальні завдання, при виконанні яких слухачі переконуються, що не можуть упоратися із запропонованими завданнями, що змушує їх переглянути рівень своєї поінформованості, що підвищує мотивацію оволодіння ними новою ідеєю (Синеокий О.В. Індивідуальні умови професійної деформації особистості адвоката // Форум права, -2008, -№ 2, -С. 425-431 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2008-2/08sovdoa.pdf>).

На деформацію адвокатів в процесі професійної діяльності впливає чимало факторів внутрішнього та зовнішнього походження. Зовнішні фактори слід розглядати як недоліки, в основі яких лежать причини, породжені певними умовами суспільного життя, зокрема системою політичної та економічної організації суспільства. Внутрішні ж фактори пояснюються недоліками самої правоохоронної системи та характером професійної діяльності адвокатів. Вони виступають як негативні традиції, стереотипи мислення, аморальні критерії оцінки, правопорушення самих адвокатів, що в результаті також призводить до дефектів правової свідомості.

До симптомів і проявів деформації також відносять і особливості мовлення й аргументації: підтвердження кожної тези, постійні посилення на щось, гранична логічність, використання в усному мовленні канцеляризмів, зокрема виразів «як впливає з вищесказаного», «унаслідок того, що», «відповідно» і «безпосередньо». Плюс риторика — схильність в бесіді не говорити, а виголошувати.

Вітчизняні дослідники наголошували на тому, що кризи професійного розвитку можуть ініціюватися незадоволеністю адвоката різними аспектами своєї праці, зниженням працездатності, погіршенням стану здоров'я, професійною утомою тощо (Бандурка А.М. Юридическая психология: Учебник [А.М. Бандурка, С.П. Бочарова, Е.В.Землянская]. – Харьков: Издательство Национального университета внутренних дел, 2001. – С. 239-242.).

Буває, звичайно, що до адвоката звертаються з радісних приводів — наприклад, оформити вигідний шлюбний контракт або спадок, що залишився після заморського шестиюрідного дядечка. Багато, так би мовити, нейтральної роботи. Але дуже часто доводиться вирішувати серйозні проблеми. Стикаючись з людським горем, адвокати мимоволі повинні емоційно захищатися, а в результаті вони стають черствими, не здатними проявити просте людське співчуття. Клієнт починає сприйматися як об'єкт, а його проблеми — як поломка, яку потрібно усунути. Це переноситься і на особисті стосунки адвоката — він стає черствим і до близьких людей, негативно ставиться до своїх колег, та і рівень самооцінки знижується. Це так званий синдром емоційного вигорання (Шешуряк Ю. Профдеформація юриста / Ю. Шешуряк // Закон і Бізнес. – 2012. – Вип. 40).

Отже, підсумовуючи вище розглянуті форми професійної деформації у особистості адвоката, можна зробити висновок, що вказані причини можуть призвести не тільки до важких морально-психологічних змін, конфліктів, професійної деформації в цілому, але й до правопорушень чи злочинів, що в свою чергу, лише зайвий раз підтверджує серйозність та масштабність даної проблеми.

Варто зазначити, що все ж таки загроза професійної деформації для адвокатів виникає значно раніше. Перша криза настає вже на третьому курсі навчання, коли відбувається остаточна ідентифікація студентів зі своєю майбутньою професією, коли вони починають відчувати себе адвокатами і припускають свої можливі дії під час вирішення тієї чи іншої правової проблеми. При цьому надзвичайно важливо, щоб паралельно з ілюзією можливості впоратися з усіма правовими проблемами, виникло вміння відокремити себе-людини від себе-професіонала: ось це я — усередині професії, а ось це я — поза нею. Якщо ж цього не відбувається, ризик виникнення деформації зростає.

В нашому суспільстві ця проблема потребує негайного її вирішення, адже існують певні шляхи подолання професійної деформації. Наприклад, в американському суспільстві створена відповідна соціальна служба психологічної допомоги для спеціалістів, які відчують на собі дію професійної деформації. В США зазначений феномен розглядають як захворювання і прагнуть “нівелювати” його на ранніх стадіях. Якщо ж стан чомусь виявляється запущеним і людині загрожує депресія, їй пропонується професійна переорієнтація і перепідготовка. Тобто, зміна роду діяльності (у деяких випадках) розглядається як корисна для здоров'я. Україні варто замислитись над тим, щоб перейняти цей досвід та розглядати його як один із способів попередження професійної деформації адвокатів.

Павловська А.В.

*студентка 5-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

АДВОКАТ ЯК СУБ'ЄКТ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

Надання безоплатної вторинної правової допомоги було і залишається досить актуальним питанням сьогодення та є невід'ємною складовою ознакою будь-якої демократичної країни світу. Це пов'язано з низкою факторів, а саме: низька правова обізнаність щодо способів захисту прав та законних інтересів, неможливість отримання кваліфікованої допомоги адвоката через фінансовий критерій, можливість бути представником в суді особі без відповідних знань в правовій сфері тощо.

Вторинна правова допомога надається адвокатами, які пройшли конкурс, були занесені до Реєстру адвокатів, які надають допомогу на постійній основі та, відповідно, отримали право на безпосереднє надання допомоги клієнтам. (Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. / Відомості Верховної Ради України. 2011). Адвокат, не зважаючи на те, що